

Kunst.

FEEST IN DE „BÖTTCHERSTRASSE“.

(Van onzen Berlijnschen correspondent).

I.

Ludwig Roselius.

B r e m e n, 4 Juni.

Dr. h. c. Ludwig Roselius, consul-generaal van Bulgarije, industrieel, groothandelaar in koffie, bezitter van de „Kaffee-Hag“-fabrieken, kunstbeschermer, millionair, krachtmensch en dreamer, had op uiterst fraai papier, den hoog-gecultiveerden „Schöngeist“ verradend, en onder den fijnproever verlokken omstandigheden, honderden gasten voor den 2en Juni 1927 naar de oude Hansa-stad Bremen uitgenoodigd, van welke men hem den „ongekroonden koning“ pleegt te noemen.

Dien dag was hij jarig.

Ik verzoek u, lezer, na deze inleiding niet ongeduldig de oogen naar andere kolommen te laten dwalen, meenend, dat het u ten slotte hartgrondig onverschillig laat, of een schatrijk fabrieksbezitter zich de weelde wenscht te veroorloven, ter gelegenheid van zijn verjaardag drie- tot vierhonderd menschen van heinde en verre naar zijn woonplaats te laten komen en vorstelijk te onthalen.

Ge moet ditmaal ietwat geduld hebben. Want ik beken al dadelijk, dat ik van deze feestdagen temidden der Hanseaten en in den wonderen kring der kunstenaars van het schildersdorp Worpswede.... geen verslag vermag te geven. Dat ik andere wegen moet zoeken, om u iets van deze merkwaardige dingen te laten beleven en toch te blijven binnen de grenzen, die het dagblad-artikel me voorschrijft.

Ik weet nu, dat Ludwig Roselius al sinds een kwart-eeuw een der kopstukken van het Deutsche volk is, een der merkwaardigste figuren van de „Wasserkante“ en in benaamde kringen een man van wereldrenutatie. Wonderlijk, dat men tien jaren midden in het publieke leven van dit groote volk staat en zoiets niet weet! Een week of twee geleden den naam Roselius nog nimmer tegengekomen was. Terwijl toch de drager van dien naam stellig niet minder belangwekkend is dan een Hugo Stinnes of een Walther Rathenau.

Met opzet noem ik juist deze beide mannen. Want, trachtend in zeer vage lijnen dezen Hanseaat te schetsen, zie ik hem voorloopig als een figuur, die wellicht tussehen juist deze twee in staat. Minder nuchter zakenman, weinig minder koomansgenie dan Hugo, — haast even dualistisch, in abstracte schoonheid verlossing van het materiele zoekend als Walther. En toch geheel

anders dan beide. Toch een persoonlijkheid!

Ludwig Roselius heeft gemeend, zijn verjaardag te moeten vieren met... iedereen, en meer in, het bijzonder met het volk der Duitschers, dat hem zoo na aan het hart ligt. Nuchtere zielen mogen vermoeden, dat hij daarbij als voortreffelijk zakenman een grootsche, haast geraffineerde firma-reclame op het oog gehad heeft. Ik vreesde daar, eerlijk gezegd, ook voor. En ging met bange voorgevoelens naar Bremen.

Nu laat ik alweer aan deze sceptici over, te constateeren, dat achteraf gezien, die reclame ook bereikt is. Dat binnen- en buitenlandse kranten over het feest in de „Böttcherstrasse“ zullen schrijven en dat daardoor wellicht weer eens extra de aandacht op Roselius' product gevestigd zal worden.

Hun kan ik dit bijzondere geval slechts antwoorden met drie Deutsche woorden, die in deze landen een geijkte beteekenis hebben: „Na — wenn schon!“

Waarom? Omdat we hier te doen hebben met een industrie, waarvan de baat niet uitsluitend familie-welstand beteekent, maar ook kunst, verhevenheid, initiatief, vooruitgang. Is het toeval, dat ik hier in Bremen lees van Philips, den Eindhovenaar, die zooveel het wonder volbracht heeft, het verre Indië en het kleine Suriname de stemmen van koningin en prinses te doen vernemen? Hebben we gearzeld, zijn lof te verkondigen, omdat wellicht zijn gloeilampen den menschen bij die gelegenheid weer eens extra in herinnering gebracht zullen worden?

Ik wil hier niet van den fabrikant, maar van den grooten, merkwaardigen mensch Ludwig Roselius en zijn scheppingen vertellen.

De „Böttcherstrasse“.

Dat kwam zoo:

Jaren geleden werd Ludwig Roselius aangesproken door een dame in Biedermeier-kleeding, vlak voor het wondermooie oeroude huis Böttcherstrasse 6. Zij wist hem te bewegen, een oogenblik mee naar binnen te komen. Daar wachtte haar tante met de koffie. Tante zeventig, nicht bijna zestig. En nu vertellen die wonderlijke oudjes, dat ze al tientallen jaren uitgezien hebben, eerst of Roselius zaliger, dan of Ludwig misschien eens voorbij zou komen. Ze wilden hem... haar huis verkoopen, niet omdat ze het zoo graag kwijt wilden zijn, maar omdat het zoo'n prachtig oud stuk Bremen was en alleen een rijk en kunstlievend man het voor verval zou kunnen behoeden.

Ludwig Roselius, die nu eenmaal een dichterziel in het lichaam van den koffiehandaelaar met zich draagt, kocht het oude huis, dat sindsdien Roselius-Haus heet.

Het lag in de totaal-vervallen steeg, die sinds eeuwen Böttcherstrasse heet. In '23 werd het de stad te bar. Het steegje grenst bijna onmiddellijk aan de prachtige markt met de vele kostelijke gevels van Raadhuis en kerken. De huisjes dreigden in te storten. Men besloot ze af te breken en aan één zijde een stadsbelastingkantoor te bouwen.

Ludwig Roselius kreeg een schrik; hij rende, man van initiatief, naar den burger-vader, wendde zich in een oproep tot de bevolking, en bereikte zijn doel. Moet de Böttcherstrasse toch verdwijnen, dan bouwen we een nieuwe. Maar eea, die de trots van Bremen en 'n bezienswaardigheid in Deutschland worde.

Hij kocht de steeg, de huizen, en alles wat daar bij hoorde. En bouwde zijn eigen droom van wondermooi straatje. Dat we nu op 2 Juni hebben ingewijd. Het is een smalle steeg geworden, licht gekromd, met in het midden een verbreding tot pleintje. Alleen het Roselius-Haus op dit pleintje is nog oud. Al het andere schepping van drie architecten, het duo Runde-Scotland, en Bernhard Hoetger.

Dit alles, gelijk men het nu bezichtigen kan, ware zonder Roselius en diens schier onbepaalde vrijgevigheid onmogelijk geweest. Maar ook onbereikbaar, indien de Hanseaat slechts geldgever geweest ware. Hij was tevens dichter, kunstminnaar, man van origineele opvattingen, ver boven het middelmatige (hij moet onder de „zugeknöpfte Bremener“ wel oneindig vele stille vijanden hebben, omdat hij het waagt, persoonlijkheid te zijn!) Daarom stelde hij eischen. De nieuwe Böttcherstrasse moest een opwekking voor Deutschland worden, weer zichzelf te zijn, zich de eigen kracht en oorspronkelijkheid, de waarde van kunst en handwerk zich te herinneren.

Straat is volksleven. In oude tijden was ook in het koelere Noorden een steegje vaak demonstratie van gilde-vliit, vermengd met gezelligheid. Waarom dit alles niet hersteld?

En zoo werd de nieuwe Böttcherstrasse.

Een „Hag-Haus“, concessie aan de firma, die dit alles mogelijk gemaakt heeft, maar hoog-artistiek, vol gedachte. Een kunstenaarskroeg „Zu den sieben Faulen“, een boekhandel, een werkplaats, van de steeg uit zichtbaar, waar goud- en zilvermeden, boekbinders, teekenaars, wevers, toonen, hoe moderne kunstnijverheid tot stand komt. Een museum van landelijke oudheden uit het Neder-Saksisch gebied, vondsten uit de

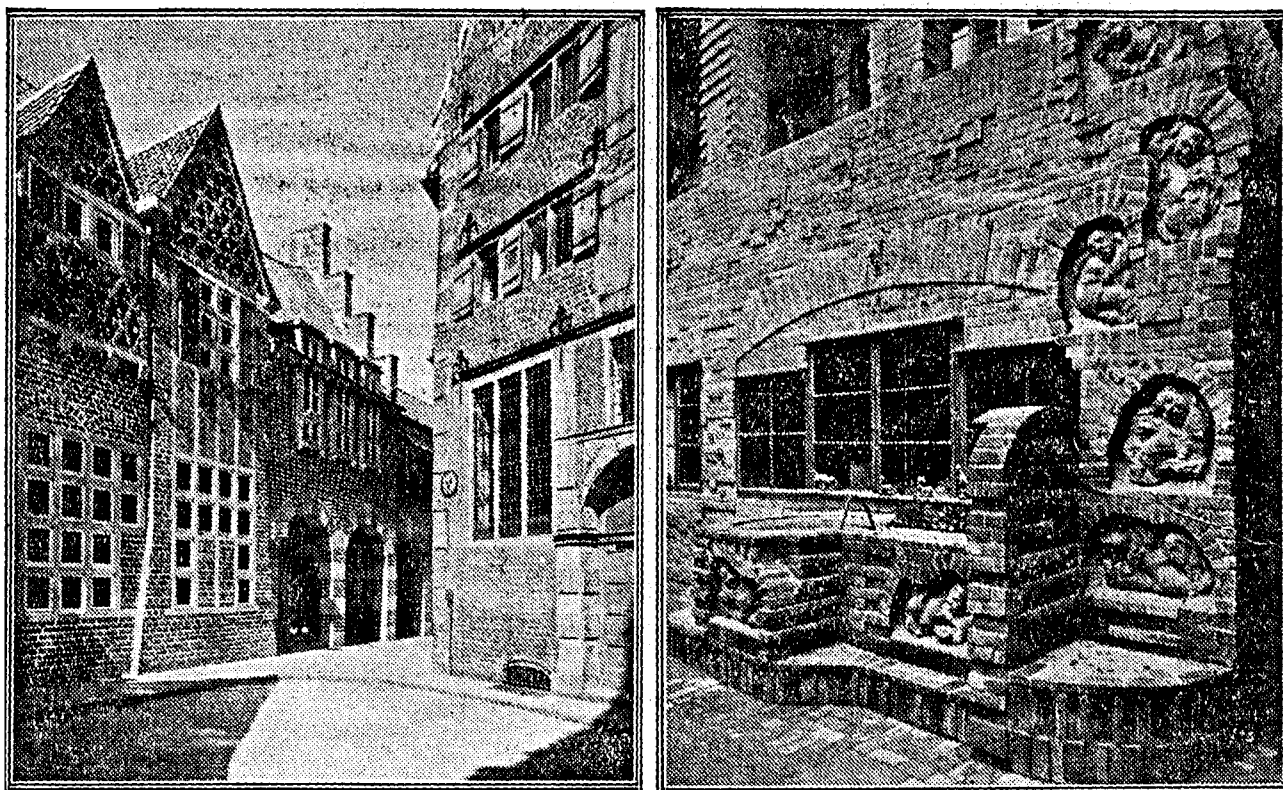
heide tussehen Bremen en Hamburg. Een bierlokaal, de „Flett“, dat zijn weerga niet heeft, en waarin in stemmig halfduister schatten uit Noord-Duitsche boerenwoningen bijeen gebracht zijn! Daarboven een wijnrestaurant, dat moderne verfijning aan middeleeuwschen kunstzin paart. Het Paula Becker Modersohn-Huis, dat we Donderdag zoo feestelijk ingewijd hebben, met zijn grillige trappen en nissen, zijn expositiekamers, zijn voordrachtzaal. Een clubgebouw, dat het oog streelt. En waar men heen ziet, binnen en buiten, oorspronkelijkheid, humor en toewijding. Geen deurknop, geen venster, geen vierkante meter roode baksteenmuur zonder nieuwe gedachte.

De kunstcriticus moge er zijn goed- of afkeurende meening over geven. Hij moge het eene detail geslaagd, het andere grillig, het derde precieus, het geheel onevenwichtig vinden. Maar hij zal niet kunnen ontkennen, dat dit alles zeldzaam is. Midden in het centrum van een Hansa-stad met modern-kil zakenverkeer een stuk nieuwoude handwerk-herleving, gilde-verheerlijking, met sterk eigen leven.

Ludwig Roselius heeft dit alles tot stand gebracht. Met zijn vrienden uit Worpswede, zijn architecten, schilders, beeldhouwers, dichters, wevers, goud- en zilvermeden, met zijn eigen rijke collecties.

Maar de sterke kunstenaar, die er zijn stempel op drukte, is Bernhard Hoetger. En deze Hoetger weer was het, die Paula Becker-Modersohn in haar korte leven het zelfvertrouwen gaf, dat haar in staat stelde in tien vliegenvlug doorleefde jaren te worden tot de geniale kunstenaress, voor wie de Böttcherstrasse eigenlijk gebouwd is.

Hier sluit de cirkel.

INTERESSANTE DUITSCHE ARCHITECTUUR.

Onze Berlijnsche correspondent schrijft elders over: de architectuur in de Böttcherstrasse te Bremen, een wondermool straatje, dat dezer dagen, dank zij de onbegrensde vrijgevigheid van dr. Roselius (zie hieronder) kon worden ingewijd. Op de linksche foto het pleintje met rechts op den voorgrond het Roseliushuis. De andere afbeelding geeft een voorstelling van de „Sieben Faulen“.

Dr. H. C. LUDWIG ROSELIUS.
(Zie het artikel „Feest in de Böttcherstrasse“ onder Buitenland).